

Чит ил гражданны Россиядэ ничек эшкэ урнаша алалар?

“Чит ил гражданнының Россия Федерациясендэ хокук нигезлэре турында” Федераль закон (13 статья)

нигезендэ чит ил гражданны үзлэренэ хезмэткэ булган сэлэглэре белэн үзлэре телэгэнчэ эш итэргэ, хезмэт төрөн һәм профессиялэрен түбэндэге чиклүүлэрне исәпкэ алып сайларга тиешлэр:

1) Эшкэ урнашуга рөхсәт яки патент булу.

Эшкэ урнашуга рөхсәттән башка түбэндэге категориялэргэ кергән затлар гына эшли ала:

- РФ территориясендэ даими яки вакытлыча яшәүче затлар;
- чит иллэр юридик затлары (житештерүчелэр яки тәмин итүчелэр) хезмәткәрлэре булучылар), монтаж (шефмонтаж) эшлэрен башкаручылар, РФга китерелгән техник жиһазларга сервис һәм гарантия хезмәтен күрсәтүчелэр, шулай ук гарантиясе чыкканнан соң төзекләндерүчелэр;
- Россиядэ профессиональ белем бирү оешмаларында һәм югары белем бирү оешмаларында белем алучы һәм әлеге оешмаларда яки алар укый торган югары белем бирү автоном яки бюджет учреждениелэре тарафыннан булдырылган хужалык оешмаларында (партнерлыкларында) эшләүче гражданны;
- фәнни-тикшеренү яки педагогик эшчәнлек белән шөгыйльләнү өчен РФ территориясенә фәнни яки педагогик хезмәткәрлэр сыйфатында чакырылган затлар. Дини белем бирү оешмаларында педагогик эшчәнлек белән шөгыйльләнә торган чит ил гражданны искәrmә булып тора. Чит ил гражданны хезмәт куя торган оешмага аерым таләплэр куела. Аерым алганда, фәнни оешма дәүлэт аккредитациясен алган булырга һәм диссертациялэр яклаганда аның гамәлдэге советы булырга тиеш яки ул тиешле таләплэргэ жавап бирергэ һәм (яки) РФ Хөкүмәтенэң 2012 елның 6 февралендэге 93 номерлы карары белән расланган исемлеккэ кергән булырга тиеш;
- РФ территориясендэ качаклар дип танылганнар – алардан качаклар статусы алынганчыга яки алар бу статусны югалтканчыга кадэр;
- РФ территориясендэ вакытлыча сыену урыны алган затлар – алар вакытлыча сыену урынын югалтканчыга кадэр яки алардан вакытлыча сыену урыны алынганчыга кадэр.

2) Чит ил гражданны РФ территориясендэ хезмәт эшчәнлеген гамәлгә ашыра ала торган билгеле яшкэ житү. Эшкэ урнашуга рөхсәт бары тик 18 яше тулган затларга гына бирелә (“Чит ил гражданнының РФ да хокук нигезлэре турында” Федераль законның 13 статьясының 4 өлеше). 18 яшкэ житмэгән чит ил спортчылары һәм ата-атасының берәрсенэң (попечителенэң) ризалыгы һәм опека һәм попечительлек органы ризалыгы булган очракта,

кинематография, театр, театр һәм концерт оешмаларында, циркларда эшләүгә дөгъва итүче затлар искәрмә булып тора.

3) Хокукларны раслый торган аерым документлар булуы. 2017 елның 1 июненнән Россиядә эшкуарлык эшчәнлеген һәм хезмәт эшчәнлеген башкарулары транспорт чаралары белән идарәгә турыдан-туры бәйле булган чит ил гражданнына алар белән идарә итү бары тик Россия милли машина йөртү таныклыгы булганда гына рөхсәт ителә.

Чит ил гражданны эшкә кабул ителә алмый торган объектлар һәм оешмалар исемлеге:

- РФ Кораллы Көчләре объектлары һәм оешмалары, башка гаскәрләр һәм хәрби формирваниеләр;
- дәүләт серен саклау буенча структур бүлекчәләр һәм дәүләт серен тәшкил иткән мәгълүматлар белән эшләүче бүлекчәләр, дәүләт хакимияте органнары һәм оешмалары;
- составларына атом-төш коралы, радиацион-куркыныч материаллар һәм эшләнмәләренә эшләү, житештерү, сынау, файдалану, саклау, транспортлау һәм утильләштерү эшләре гамәлгә ашырыла торган радиация-куркынычлы һәм атом-төш куркынычлы производство һәм объектлар кергән оешмалар;
- атом-төш жайланмаларын, атом-төш материалларын, радиоактив калдыкларны эшләү, житештерү, сынау, файдалану, саклау, транспортлау һәм утильләштерү эшләрен гамәлгә ашыручы һәм ил оборонасын һәм дәүләт иминлеген тәэмин итү өлкәсендә бурычларны хәл итү өчен каралган структур бүлекчәләр;
- атом-төш жайланмалары куелган суднолар һәм йөзә торган жайланмалар, шулай ук атом станцияләре, шулай ук төзелеп килә торганнары да. Төзелеп килә торган атом-төш станциясенә чит ил гражданны эшкә кабул итү ү һәм аларны анда атом станциясе территориясенә атом-төш ягулыгы кертелгәнчегә кадәр эшләтү ФКХ белән килештерелгән очракта гына мөмкин.

Әгәр дә мондый оешмаларга һәм объектларга чит ил гражданы кабул ителә икән, эш бирүче РФ Административ хокук бозулар кодексының 18.17 статьясы нигзендә жаваплылыкка тартылырга мөмкин.